

Lessuggesties voor het primair en voortgezet onderwijs

Fruitjuweeltjes

Onderbouw PO

Materiaal

- rond fruit (rode, groene druiven en blauwe bessen)
- draad
- stompe naald

een idee van Marije Vogelzang (zie: leuke boeken). Was het fruit en rijg het als kralen aan een ketting. En in de pauze lekker opeten, natuurlijk. Zelfs van dikke schijven radijsjes, komkommer of wortel kun je ringen maken, gebruik een appelboor voor de opening en showen maar!

Maak van je klas een tijdelijke groentetuin

Groep 1-8 basisonderwijs, onderbouw VO

Materiaal:

- lage groentekratjes, mandarijnenkistjes, o.i.d.
- vuilniszakken of dik plastic
- potgrond
- slazaad

Bekleed het kistje van binnen met plastic. Doe er een laagje grond in en zaai het zaad. Het leukste is om in elk kistje een andere soort sla te zaaien, zodat de kinderen de verschillen in kleur, bladvorm en smaak kunnen ervaren. Zet de kistjes op een plek in de volle zon of halfschaduw: in de vensterbank of op een windstil plekje op het schoolplein. Zodra de zaailingen opkomen, dun je uit om de rest meer ruimte te geven. Binnen tien weken heb je kropjes sla. Wel op tijd water geven natuurlijk. Tip: rucola groeit lekker snel!

De kunstzinnige kruidentuin

Onder-en bovenbouw basisonderwijs/ onderbouw VO

Keurig hoor, al die schone oranje aardewerken potjes. Maar je kruidentuintje wordt veel leuker als je je fantasie gebruikt. Waarom geen peterselie in lege plastic toetjesbakjes? Of tuinkers in een eierdoos. Een gieter van een schoonmaakfles. Van halve limonadeflessen kun je hangpotten maken. En een autoband kun je knalgeel schilderen, platleggen, volstorten met aarde en voilà: een kant-en-klare kruidentuin.

Tip: wanneer het materiaal het toelaat, prik dan een paar gaatjes in de bodem. Als je teveel water geeft, kan het water weg en verdrinken je plantjes niet.

Beschilder ijslollystokjes of wasknijpers in vrolijke kleuren, schrijf de naam van het kruid er op en steek ze in de potjes. De smaak te pakken? Beschilder dikke kiezels met bloemen of dieren (rupsen, vlinders etc.) en leg deze kunstwerkjes tussen de plantjes.

Als de kruiden groot genoeg zijn, laat je de kinderen natuurlijk proeven. Welk kruid is het mooiste? En welk het lekkerst?

Materiaal:

- oude plastic voorwerpen, laarzen of schoenen, ijsbekers (bewaars de deksel als plantenschotel), wasmand, theepotten, kopjes.....
- ijslollystokjes, wasknijpers
- dikke kiezelstenen
- kruidenzaad (peterselie, tuinkers, basilicum, bieslook, tijm)

Tip: tuinkers groeit lekker snel.

Kruidenzaadjes/plantjes zijn volop te vinden in de Kruidhof in Buitenpost, maar zakjes zaad zijn ook te koop bij de biologische winkel, Hamster Mieden in Drogeham.

Feest in broodtrommel

Bovenbouw basisonderwijs

Organiseer een klassenlunch waarin leerlingen elkaar verrassen met een feestelijke broodtrommel.

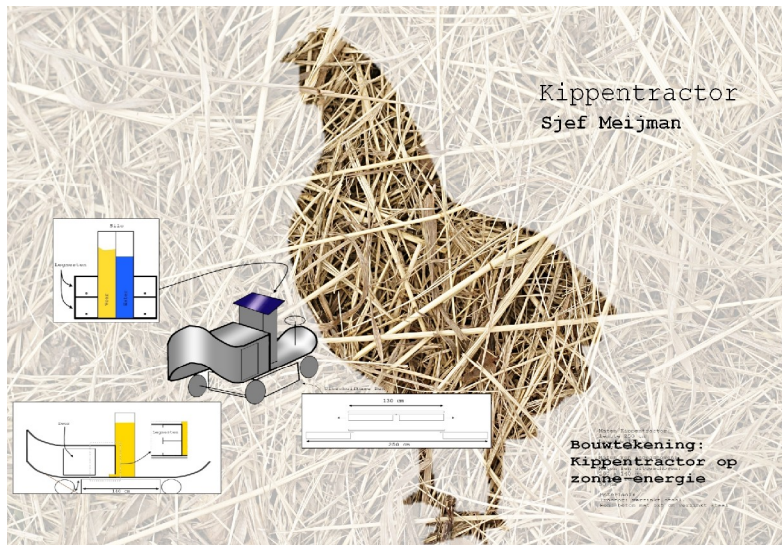
Verdeel de klas in groepjes van twee. De leerlingen interviewen elkaar. Wat vind je lekker, wat voor kleuren vind je mooi en wat voor vormen? Met de verzamelde informatie maken ze de volgende dag een zo creatief mogelijke broodtrommel voor hun gesprekspartner. Zo krijgt iedereen in de lunchpauze een vrolijk cadeau.

Geef de leerlingen desnoods wat tips op papier mee, zoals:

- met koekvormpjes kun je een vorm uit een boterham steken (of uit kaas)
- houdt iemand van legertrucs – camoufleer een boterham met veel verschillende kleuren eetbaar groen
- meer geïnteresseerd in mode? Steek een poppetje uit brood en kleeft het aan met een rokje van sla, een topje van kaas, haar van alfalfa, schoentjes van radijs.... leef je uit!
- in stukken gesneden appel blijven mooi wit als je ze even in citroenwater legt
- op een mandarijn of banaan kun je schrijven – teken er een gezicht op of een stripverhaal of een boodschap in geheimschrift

Boek tip : Marije Vogelzang, Broodtrommelboek, Utrecht 2009

Marije maakt van elke broodtrommel een klein kunstfeestje. Wat dacht je van een EHBO-broodtrommel met kaaspleisters, tubes eetbare zalf en bloed- en urinemonsters van tomaten- en appelsap. Of de liefdestrommel? Of, heel makkelijk zelf te maken, mandarijnen met een grijns? Een inspirerend en vrolijk boek dat ervoor zorgt dat alle kinderen voortaan liever naar de overblijf gaan dan dat ze thuis komen eten.

Kippenttractor of Kippenkermis?

Bovenbouw basisonderwijs / onder-en bovenbouw VO

Sjef Meijman is één van de kunstenaars die deelneemt aan het project Kunst bij de Boer. Hij noemt zichzelf beeldend agrariër. Voor Frytsjam in Twijzel heeft hij een Kippenttractor ontworpen en een Groentekar voor zorgboerderij De Witrik in Twijzelerheide. Ga deze 'landbouwmachines' maar eens bekijken en zie hoe vernuftig ze gemaakt zijn.

Sjef geeft ook workshops op school. Wat denk je van een Kippenkermis in de klas, natuurlijk met draaimolens! De prijs voor gastlessen van deze kunstenaar in de klas is € 40,- per uur exclusief btw en reiskostenvergoeding.

Meer informatie over Sjef Meijman kijk op www.sjefmeijman.nl

De reade krobbe

Onder-en bovenbouw VO

In het Noorden van de Friese Wouden komt de 'Reade Krobbe' (rode kleine) voor. Een paar telers in De Trynwâlden verbouwen dit kleine boontje. Hier wordt hij ook wel 'Krûpke' genoemd. Je herkent hem uit duizenden, want hij valt erg op door zijn rode kleur en gouden spikkeltjes.

Bedenk voor dit streekproduct een reclamecampagne. Bijvoorbeeld d.m.v. een affiche, een slogan en reclamefilmpje. Hierbij kun je gebruik maken van een foto, tekst in passend lettertype, kleuren en vormen en maak van al deze onderdelen een goede compositie. Het affiche kun je ook schilderen en of tekenen. Vooraf verzamel je bestaande affiches en andere reclame-uitingen via internet of tijdschriften (zie onder voorbeeld).

Naast de affiche maak je een kort reclamefilmpje. Dit filmpje kun je samenstellen met klasgenoten. Bij het filmpje kun je geluid toevoegen in de vorm van tekst en muziek.

Kies met elkaar uit welke reclame-uiting het beste zal aanslaan en probeer aan te geven waarom.

Voor meer informatie over de 'Reade Krobbe' maar ook andere streekproducten zoals het 'Wâldgieltsje' (een aardappel) en 'Wichters (woudpruimen)' zijn te vinden op:

www.walcpyk.com

Een kijkje in grond

Bovenbouw basisonderwijs/ onderbouw VO

Twee kunstenaressen Tryntsje Nauta en Grytsje Klijstra hebben vijf biologische boeren gevraagd hoe zij omgaan met hun grond. Hun project heet daarom ook Eftergrûn (Achtergrond). Eén van deze boeren, Fokke Benedictus uit Eastermar, zegt :
“Ik tink dat de grûn in swarte doaze is, dêr 't wy noch fierstente min fan witte”.

Weet jij wat er allemaal in de grond leeft? Het krioelt er namelijk van de beestjes. Mollen en wormen zijn groot genoeg om te zien en komen soms boven, maar wil je de kleine beestjes ook eens bekijken? Neem dan een handvol aarde (van thuis of ergens anders). Zet een trechter op een lege jampot. Doe de aarde in een zeefje. Zet een lamp vlak boven de aarde en laat die een halfuurtje branden. De beestjes die het licht niet gewend zijn, graven zich in, totdat ze door de trechter in de jampot vallen. Doe ze voorzichtig in een schaal en bekijk ze met een vergrootglas (niet te lang onder de lamp anders krijgen ze het te warm!)

Probeer eens uit te zoeken welke nuttige taak elk beestje heeft.

De vijf interviews over de boeren en hun grond kun je vinden op www.eftergrun.nl

Boek tip : Nick Baker, Beestjes !

Nick Baker vertelt in zijn boek op een geestige en enthousiaste manier over huis-tuin-en-keuken-beestjes. Lees het hoofdstuk over wormen en je snapt waarom ze de grootste vrienden zijn van tuiniers en boeren.

Zelf wijn maken

Bovenbouw basisonderwijs/ onder-en bovenbouw VO

Hoe je zelf wijn maakt, kun je leren van Oane Kloosterman. Hij heeft zijn bedrijf Frytsjam in Twijzel. Daar kun je met je klasgenoten een rondleiding krijgen. Hij laat je o.a. zien hoe suiker alcohol wordt. Daarna kun je met je hele klas op school wijn maken, want de leerkracht krijgt een "wijnmaakset" mee. De lege flesjes moeten later wel weer terug naar Frytsjam (hergebruik!)

De kosten voor de hele klas inclusief materiaal zijn € 100,-.

Meer informatie is te vinden op www.frytsjam.nl

Links:

Wâldpyk

De bewoners van de streek de Friese Wouden staan bekend als 'Wâldpyken', letterlijk vertaald Woudkippen. De Wâldpyk is dwars, oars as oars, rûch, vrijgevochten en is liever kleine baas dan grote knecht en dat in een bijzonder smûk landschap van elzensingels en

dykswâlen. Maar het woord Wâldpyk is ook een merknaam voor o.a. producten die uit deze streek komen, zoals de 'Reade Krobbe', 'Wichter' en het 'Wâldgieltsje'. Op de site www.waldpyk.com is ook informatie te vinden over een onderwijsprogramma dat wordt uitgevoerd i.s.m. het AOC in Buitenpost, het Friesland College en de Kruidhof.

Smaaklessen

Onder- en bovenbouw basisonderwijs

Hogeschool Van Hall Larenstein in Leeuwarden is de noordelijke vraagbaak van het Landelijk Steunpunt van Smaaklessen. Leerkrachten van de basisschool kunnen hier terecht voor lesmateriaal en tips voor activiteiten in de klas rond het thema voedsel.

Het lesmateriaal is gratis te downloaden via: www.smaaklessen.nl

Biologisch , hoe zit dat?

Basisonderwijs

Biologica heeft een leuk en luchtig lespakket voor basisscholen ontwikkeld. De kip en de koe spelen hierin de hoofdrol. Zij vertellen zelf vanuit hun gezichtspunt hoe eten wordt gemaakt in biologische landbouw.

Het lespakket is te downloaden via: www.biologica.nl

Het Eerste Weense Groentenorkest

Gebruik groenten als muziekinstrumenten en noem jezelf Het Eerste Weense Groentenorkest (oftewel Das Erste Wiener Gemüseorchester). Het idee was op zich al erg grappig en levert een mooi beeld bij het optreden op.

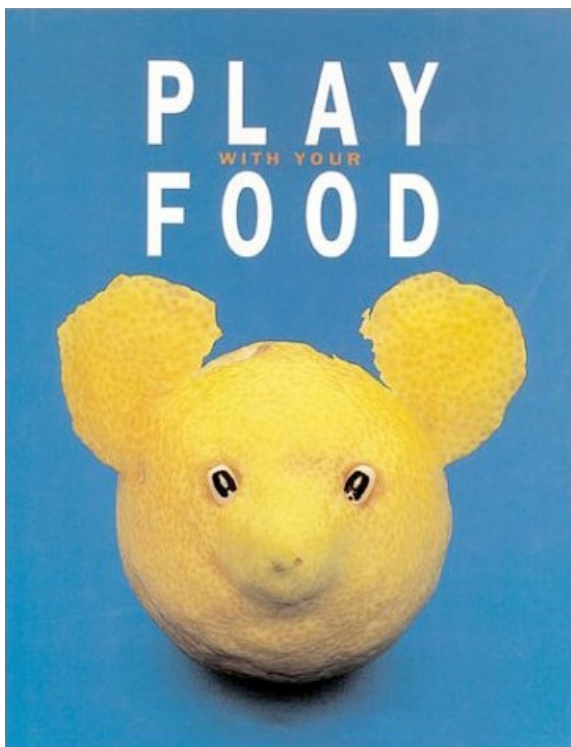
Deze muzikanten doen iets heel bijzonders met ongebruikelijke muziekinstrumenten die ze zelf van groenten maken. Fluiten zijn van wortels gemaakt en pompoenen worden als slagwerk gebruikt. Met zakjes bonen wordt geschud en wortelsap geeft een mooi blubbergeluid. Zelfs rabarber kan als strijkinstrument worden gebruikt.

Na afloop van een concert wordt er van alle gebruikte groente een lekkere soep gemaakt, waardoor het publiek nog een keer op een andere manier van dezelfde ingrediënten kan genieten. "Het klinkt heerlijk"... www.vegetableorchestra.org

Landschappen van Carl Warner

De Britse fotograaf Carl Warner maakt foto's van fantastische landschappen. Op het eerste gezicht lijken het schilderijen maar als je beter kijkt, zie je dat alles is gemaakt van allerlei soorten groenten, fruit, brood, vis en andere voedingsmiddelen. Zie: www.carlwarner.com

Spelen met je eten

Joost Elffers en Saxton Freymann maken prachtige boeken waarin citroenen, bananen, sinaasappels en andere vruchten veranderen in olijke, vrolijke, boze of verdrietige gezichten. Er wordt daarbij gebruik gemaakt van het maken van inkepingen en het vouwen van de schil. Kleine pitjes dienen vaak als oog. Zie www.elffers.com

